

N:o 275.

A/ Herr **A. M. Myrtin**: Om tillägg till 87 § Regeringsformen samt ändring i 57 § af samma grundlag.

Såsom bekant är, hafva till Riksdagens båda Kamrar blifvit ingifna åtskilliga motioner, som, efter att hafva varit till Lag-Utskottet remitterade, blifvit af samma Utskott till Kamrarne återlemnade af orsaker, som återfinnas i Utskottets Betänkanden N:ris 1—31. Emot ett sådant förfarande äro visserligen reservationer afgifna utaf åtskillige Utskottets ledamöter och anledning finnes, att, på de af reservanterne anförda skäl, åtskilliga af samma motioner ånyo varda öfverlemnade till Lag-Utskottets behandling; men härmed är ingalunda undanröjd den ovisshet, som synes vara rådande beträffande omfånget för Lag-Utskottets verksamhet och ej heller osäkerheten om gränsen å ena sidan emellan Riksdagens rätt att gemensamt med Konungen stifta lag, hvarom i 87 § Regeringsformen förmäles, och å den andra om Konungens exklusiva rätt att i mål, "som Rikets allmänna hushållning röra", såsom det heter i 89 § Regeringsformen, ensam besluta om hvad som skall vara lag. Denna osäkerhet grundas ytterst på en annan osäkerhet, att icke säga omöjlighet, den nemligen att definiera eller uppdraga en gräns emellan hvad som bör förstås med "allmän civil- och kriminal-lag", enligt 87 § Regeringsformen, och mål, "som Rikets allmänna hushållning röra", såsom orden lyda i 89 § Regeringsformen. Likväl är i hvarje samhälle, der två Statsmagter finnas, icke något mer nödvändigt än att bådast magt och rätt att stifta lagar varder tydligen i lag bestämd, hvilket för Riksdagen torde vara mer klart, än att jag här behöfver sådant bevisa. Om nu i följd af sväfvande ordalag i grundlagarne, om i följd af en viss praxis vid riksdagarne och Rikets Ständers visade likgiltighet för vissa ämnens behandling eller uteslutande förtroende till Regeringens vishet att i sådana ämnen ensam besluta, och om i följd af det byråkrattiska intressets centralisationsbegär, åtminstone under första tiderna af vårt nuvarande statsskick, Riksdagens rätt att deltaga i lagstiftningen icke alltid varit iakttagen eller behörigen bevakad, så må det nu, då landets Representation är vorden ombildad och innan Riksdagen eller kommande Riksdagar hunnit vänja sig

vid och taga för god all gammal praxis, vara tid att ordna rättsförhållandet emellan båda Statsmagterna och rätta hvad som tillfälligtvis kommit i olag. Härmed åsyftas icke och vållas icke heller någon inskränkning i Konungens på lag grundade magt, än mindre kan vara fråga om att fräntaga Konungen någon usurperad magt, som, efter hvad Riksdagen noggsamt eger sig bekant, Konungen lyckligtvis icke innehar; i anseende hvartill och med afseende å båda Statsmagternas samdrägt rätta tidpunkten nu synes mig vara inne att medelst tydlig lag begränsa hvardera Statsmaktens rätt att stiffta lag och såmedelst åstadkomma all den trygghet, som i det afseendet i ett lagbundet samhälle kräfväs.

Inseende omöjligheten att lemna några praktiska definitioner på de särskilda begreppen: allmän civil- och kriminal-lag samt på hushållningsmål, vill jag icke ens försöka sådant, utan i stället utgå från den historiska synpunkten och i korthet tillse huruledes med lagstiftningen tillgått från den tid, då 1734 års lag antogs.

Sålunda stadgas uti 17 punkten af Riksdags-ordningen den 17 Oktober 1723:

”Uti de saker, som till samtelige Riksens Ständers afgörande höra, eger hvart Stånd för sig sitt särskildta votum, och kommer således slutet i hvarje sak på Ständens fyra stämmor att bero; Hvad de antingen enhälligt komma öfverens om eller de flesta Stånden, uti det Riksens Ständers frihet samt hvart och ett Stånds välförvärfvade privilegier icke rör, således falla uppå, vare ständigt och gälle för Ständernas beslut, — — — — —”,
och uti 18 punkten undantogs från ”Secreta Utskottets egentliga syssla“, ”hvad som rörde Riksens allmänna styrelse, oconomien i landet och det som allmänt kunnigt vara kunde, det skulle hos Stånden in pleno föredragas som förut stadgad var“.

I 5:te punkten af Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers ytterligare Reglemente om Riksdagarnes förkortande den 4 Augusti 1727 heter det: ”Ehuru väl Ständerne, jemte det de ega underätta sig derom, huru Rådslagen och hushållningen till Rikets tjenst och nytta blifvit förde, såväl som ock Lag och Rätt i i landet skipad, hafva att öfverlägga och utlåta sig om hvad som derutinnan bör rättas och förbättras; Så vilja dock Riksens Ständer, sedan de allenast förklarat hvad de funnit för godt böra ske, låta allt sådant ankomma på vederbörande Hofrätters och Kollegiers utarbetande och Kongl. Maj:ts nådige förordnande med Råds Råde, som sedermera vid nästa Riksdag af Ständerna kan komma att öfverses och stadfästas“.

Uti företalen till Jorda-, Byggnings- och Handels-balkarne i 1734 års lag påminde Lag-kommissionen ”att hvad som särskildte privilegier innehålla, såsom exceptioner ifrån den allmänna lagen, icke kunnat deruti införas, utan äro förbigångne så väl som politie- och oekonomie-mål, de der efter förefallande omständigheter förändring underkastade äro“.

Härmed antogs lagen af Rikets Ständer, som således för sin del gillade Lag-kommissionens omförmälda yttrande och i Konung Fredriks stadfästelse af lagen den 23 Januari 1736 heter det likaledes: "att denna lag ej innehåller det, som till särskildt förordnade domsäten hörer, eller *hvad oekonomie- och politie-förordningar angår*, hvilka efter förefallande omständigheter finnas mera förändring värda underkastade.

Regeringsformen den 21 Augusti 1772 i §§ 42 och 43 lyder:

42 §.

Tå ny Lag skall göras, bliver i akt taget, som följer: Är det Rikens Ständer som den önskar, å öfverlägga sin emellan, och å de öfverenskomne äro, öfverlemnas Projectet till Kongl. Maj:st igenom thes fyra Talemän, att inhemta Konungens tanka. Kongl. Maj:st rådfrågar å Rikens Råd och inhemtar thes mening, samt sedan han sjeif öfvervägat them och tagit sitt beslut, kallar Rikens Ständer på Rikssalen och meddelar dem i kort tal sitt Ja och samtycke, eller ock the orsaker, för hvilka han thertill ej samtycka kan. Skulle åter Kongl. Maj:st vilja proponera någon ny lag, å meddela Han först then med Rikens Råd, och sedan de till Protocollet sagt sina tankar, å öfverlemnas thet allsammans Rikens Ständer, hvilke, sedan de öfverlagt och öfverenskommit sins emellan, begära dag, att på Riks-Salen få afgifva till Kongl. Maj:st sitt samtycke: men skulle thet vara ett afslag, å afämna the thet med the orsaker, som the thertill haft, skriftligen genom thes fyra Talemän."

43 §.

"Skulle thet så tilldraga sig, att thet uppkom någon ny Lagfråga, som förra tidens exempel noggsamt visa, å blifve then afgjord på samma sätt som 42 § thet ofvanföre stadgar."

All lagstiftning var således gemensam för Konung och Rikets Ständer, hvarmed fortfor till dess att genom 6 mom. i Förenings- och Säkerhets-akten den 21 Februari och 3 April 1789 Rikets Ständer beröfvades motionsrätt och det stadgades att "vid Riksdagar skulle förhållas hos Rikets Ständer inga andra ämnen, än dem Konungen proponerade, på sätt som före 1680 var vanligt".

Sådant var förhållandet, då nu gällande Regeringsform antogs den 6 Juni 1809, men redan påföljande året inkommo till Rikets Ständer flera motioner, hvaruti begärdes urskiljande af de lagar, hvilka såsom ekonomiska författningar borde från civil- och kriminal-lagar skiljas, hvarpå Lag-Utskottet den 1 April 1810 afgaf betänkande, hvilket jag, beträffande denna fråga, vill hafva äran åberopa, emedan Lag-Utskottet ansett frågan vara "bland de svåraste problemer" att lösa, och Utskottet tillstyrkte ibland annat, att hos Kongl. Maj:st måtte andragas den underdåniga önskan, "att de grunder borde utredas och noga be-

stämmas, hvarefter lagar och författningar må, enligt Regeringsformens 87 och 89 §§, bringas under 2:ne åtskiljda klasser“.

Någon sådan utredning har mig veterligen sedermera icke skett, åtminstone har den icke föranlett till det dermed afsedda ändamålet, utan frågan är ännu i dag lika sväfvande som år 1809, hvilket är att inhemta af ordalydelsen i oftanämnda §§ i Regeringsformen.

Med hänsigt till yttrandet af Lag-kommissionen 1734 och den Kongliga stadfästelsen å 1734 års lag, anser jag att med civil- och kriminal-lag rätteligen bör förstås allt hvad som finnes inrymdt i nämnde lag; och får jag med anledning deraf samt i betraktande af kommunal-lagarnes egendomliga beskaffenhet och stora vikt och enär det torde vara lämpligt att betydelsen af civil-lag i grundlagarne utmärkes på ett ställe och icke på tre, såsom förhållandet nu är, föreslå ändring uti och tillägg till 87 § Regeringsformen den 6 Juni 1809 sålunda:

§ 87.

Riksdagen eger gemensamt med Konungen magt att stifta allmän civil- och kriminal-lag och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Under civil- och kriminal-lag förstås äfven de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten, och under civil-lag förstås dels hvad som, med undantag af kriminal-lag, finnes stadgadt i den år 1736 stadfästade allmänna lag och dermed sammanhang egande författningar, dels äfven kommunal-lagarne. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke och icke Riksdagen utan Konungens någon ny sådan lag göra eller gammal afskaffa etc. etc.

Såsom följd häraf föreslår jag vidare, att utur sista mom. af 57 § Regeringsformen måtte utgå orden:

“hvilka af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftas“.

Om remiss till Konstitutions-Utskottet anhålles.

Stockholm den 16 Februari 1867.

A. M. Myrtin